

Етапи розвитку хореографічної діяльності від аматорства до сучасних приватних танцювальних студій Вінниччини

Розглядаються особливості історичного розвитку хореографічного мистецтва на Вінниччині в період 1920-2020-х років. Показано п'ять етапів історичного розвитку танцювального аматорства. У ХХІ ст. накопичений досвід став опорою для продовження в діяльності викладачів різноманітних приватних танцювальних студій. Глобальний розвиток хореографічного мистецтва в наші дні супроводжується масовим відкриттям приватних хореографічних студій в Україні, зокрема, і на Вінниччині. Діти та молодь охоче знайомляться з новими стилями та активно опановують сучасні напрямки хореографії. Так, особливо популярними є *Contemporary, Modern, Jazz Modern, Jazz Funk, Hip Hop, High Heels, Twerk, Stretching, Break Dance, Dancehall, Choreo, K-pop*. Отже, сучасні викладачі, які займаються хореографічною діяльністю, повинні мати високий рівень професійної компетентності, оскільки мають допомагати дітям і молоді в культурному зростанні та стимулювати розвиватися фізично.

Ключові слова: хореографічна діяльність; приватні танцювальні студії; етапи розвитку хореографічної діяльності; аматорство; хореографічний колектив; хореограф.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Хореографічні студії як неодмінний компонент аматорства, становлення культурно-мистецької діяльності і об'єктивне історико-культурне явище є важливою сполучною ланкою між загальною і професійною хореографічною освітою Вінниччини. Серед усіх видів танцювальної діяльності сучасної Вінниччини, саме приватні хореографічні студії характеризуються популярністю серед дітей та молоді різного віку, розмаїттям стилів та напрямків та різножанрових особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Становлення приватних хореографічних студій України, мистецько-педагогічний досвід видатних хореографів, розвиток хореографічної культури м. Вінниці в цілому знайшли своє відображення у різних за характером наукових дослідженнях Т. Благової, Т. Павлюк, В. Пастух, В. Романенко, Ю. Станішевського та інших науковців. Естетика хореографічного мистецтва ХХ-ХХІ століття, його течії і напрямки розглянуто в роботах Л. Левчук і Л. Лозового. Доцільно згадати слова Н. Мозгальнової, А. Новосадової, О. Лученко, О. Соколова, які зазначають, що «Широкий діапазон знань та умінь майбутнього викладача хореографії, який він повинен здобути у закладах вищої освіти, розширює спектр можливостей його професійної роботи»[3. с. 63].

Варто зазначити, що незважаючи на чималі наукові дослідження у галузі хореографічної культури, ретроспективний аналіз розвитку танцювальної творчості та етапи розвитку хореографічної діяльності у аматорських і приватних хореографічних студіях Вінниччини залишається мало дослідженою проблемою.

Метою статті є дослідження особливостей діяльності хореографічних студій Вінниччини з 1920 по 2020 рр., аналіз основних етапів розвитку

¹ Пахольчак Євгенія Сергіївна, Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського.
<https://orcid.org/0000-0001-5068-0065>

хореографічного мистецтва та форм його організації, тенденцій хореографічної роботи у різних танцювальних колективах Вінниччини.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи генезу хореографічної художньої самодіяльності на базі приватних танцювальних студій у контексті суспільно-політичних і культурно-мистецьких процесів, слід зазначити, що її основні тенденції формувалися у відповідності із загальними принципами, закономірностями та характерними особливостями розвитку аматорської творчості.

Діяльність приватних хореографічних студій як органічна складова культурної творчості пройшла суперечливий та надскладний шлях від експериментів хореографічного аматорства, танцювальних гуртків до створення приватних хореографічних студій, ансамблів народного танцю, пошуків нових стилів та напрямів, а згодом і появи на аматорській сцені цілісних танцювальних спектаклів.

Процеси становлення розвитку приватних хореографічних студій Вінниччини впродовж ХХ ст. можемо умовно поділити на п'ять етапів. Перший етап (1920-1930 рр.) – період становлення хореографічної художньої самодіяльності, створення перших гуртків, різних за стилями та напрямками. Другий етап (1930-1960 рр.) – період закріплення досягнень, які створились під час першого етапу, підвищення рівня виконавської майстерності танцівників, а також вагомих змін у діяльності хореографічних гуртків на нових соціально-естетичних засадах. Третій етап (1960-1990 рр.) характеризується тим, що змінюється основа хореографічного аматорства, надалі підвищується його роль в культурно-мистецькому житті Вінниччини, активізується створення танцювальних колективів народної спрямованості. Четвертий етап (1990-2000 рр.) характеризується різноманіттям культурних форм, виявленням хореографічної аматорської завзятості, відбудовою та активізацією розвитку народного хореографічного мистецтва, збагаченням на цій основі танцювального репертуару самодіяльних колективів на базі приватних студій, активним розвитком професійної і аматорської танцювальної діяльності. П'ятий етап (2000 - 2020 рр.) виявляє значущість сучасного хореографічного мистецтва. З появою телевізійних танцювальних шоу різко зростає популярність сучасного танцю, а з ним стрімко починають розвиватися приватні хореографічні студії для дорослих та дітей, початківців та професіоналів, які функціонують за різними стилями та напрямками. Все більше дітей та молоді стають учнями приватних хореографічних студій за такими напрямками: сучасний танець (*Contemporary, Modern, Jazz Modern, Jazz Funk, Hip Hop, High Heels, Twerk, Stretching, Break Dance, Dancehall, Choreo*); спортивно бальний танець, східний танець. Розглянемо детальніше кожен з етапів формування приватних танцювальних студій Вінниччини.

Отож, перший етап становлення хореографічної самодіяльності був переважно складним через внутрішні суперечливі проблеми. Його особливості характеризуються радикальними змінами в усіх сферах культурного життя Вінниччини, які передусім спонукали до творчого розвитку, створення самодіяльних колективів. Вони містили велику кількість учнів, мали масові концерти, агітаційні заходи, які стали характерною рисою клубної практики. Хореографічна художня самодіяльність була невід'ємною частиною культури Вінниччини. Проте, розвиток хореографічного аматорства відбувався переважно у

масових рукотворних формах агітаційного клубного театру. Культура пропаганди хореографічного мистецтва ставила перед собою головне завдання: фізичний розвиток молоді, тому знайомство з мистецтвом танцю втілювалося переважно через фізкультурну форму або через спортивно-танцювальні заняття.

У цей час починають створюватися різноманітні приватні хореографічні студії, в яких діти та молодь на практиці почали знайомитись з мистецтвом танцю. Захоплення вінничан, особливо молоді, новими танцювальними напрямками (переважно західноєвропейськими) надавало танцювальному аматорству особливого розголосу. У більшості студії та гуртки популяризували новаторські хореографічні системи європейських хореографів, а саме: А. Дункан, Ж. Далькроза, Ф. Дельсарта та їх безпосередніх учнів. [1, с.72]. Таким чином, якщо порівнюючи з іншими формами аматорства Вінниччини, хореографія розвивалася не дуже швидко.

Другий етап розвитку хореографічної художньої самодіяльності (1930-1960 рр.) вирізнявся закріпленням досягнень успіхів попередніх років та активним використанням накопичених знань мистецького характеру для подальших пошуків свого індивідуального розвитку та зміною роботи приватних студій на нових соціально-естетичних засадах.

На початку 1930 років, у порівнянні з попереднім періодом, швидко змінювався інтерес до нових жанрів. Пісня і танець почали займати лідируючі місця у місцевій клубній самодіяльності. Академічний балет та побутові танці, які довгий час діячі культури і мистецтва вважали чужими, несподівано були відроджені. В місті Вінниця почали з'являтися самодіяльні хореографічні школи та приватні студії, а також музичний театр. Він мав у своєму складі балетну трупку, яка володіла технікою класичного танцю. Також почали стрімко формуватися нові форми організації пісенно-танцювального аматорства – «ансамблі пісні і танцю». Вони створювалися у дитячій та дорослій самодіяльності. Саме з народних виконавців під керівництвом балетмейстерів згодом створювалися ансамблі. У цей період спостерігається широке впровадження танцювальної самодіяльності в систему естетичного виховання дітей та підлітків, відбуваються регулярні виступи хореографічних колективів, ансамблів пісні й танцю. У кожній з таких програм брали участь сотні виконавців: хори, оркестри, танцювальні колективи.

У наступні десятиліття відбулося багато структурних змін у галузі самодіяльного мистецтва. Замість значної кількості раніше існуючих творчих колективів, організацій і студій були створені єдині творчі об'єднання; змінилося матеріальне забезпечення та умови функціонування гуртків; сформувалася система державного і суспільного керівництва самодіяльністю, система підготовки кадрів; посилилася кураторська допомога самодіяльності з боку працівників культури і мистецтва. Усе це зумовило появу нових якісних умов функціонування художніх самодіяльних колективів. Особливістю цього етапу було те, що рух художньої самодіяльності був дещо призупинений, а в деяких відношеннях і взагалі перерваний війною.

Згодом, вже у перші повоєнні роки характерною тенденцією розвитку мистецтва була активізація хореографічної самодіяльності. [2, с.7]. Важливою передумовою зазначеного процесу стала відбудова в Україні, зокрема на Вінниччині, культурно-освітніх закладів різних типів. Найбільш поширеною формою хореографічної діяльності були танцювальні гуртки різних жанрів

(переважно народного танцю), які функціонували у різних типах культурно-просвітницьких установ. Масовий розвиток отримали також численні хореографічні студії, ансамблі пісні й танцю. Їх особливістю стала масовість учасників.

У цілому в цей період значно підвищився виконавський рівень більшості хореографічних колективів. Стають популярними такі форми роботи як проведення концертів, різноманітних оглядів та конкурсів. Також відроджуються традиції і жанри народного танцю. Необхідно зазначити, що вони започаткувалися наприкінці 30-х рр. і до початку 60-х рр. стали пріоритетними. З одного боку, народний танець був найбільш близьким і доступним для вивчення танцівниками-аматорами, з іншого – його розвиток усіяло підтримувався владою.

Третій етап охоплює період 60-90-х рр. і відрізняється актуалізацією художньої творчості з подальшим підвищенням її ролі в повсякденному житті Вінниччини. Самодіяльна хореографія у цей період стала одним із провідних видів аматорської художньої творчості. Майже в однаковій мірі вона була розповсюджена як у містах, так і в сільській місцевості. Розвиток хореографічної самодіяльності у другій половині ХХ ст. в Україні, зокрема і на Вінниччині, характеризувався організацією численних гуртків, шкіл, студій, а також фольклорно-танцювальних груп і ансамблів танцю.

Будинки народної творчості, палаци культури, міські та сільські клуби мали у своєму штаті керівників гуртків, студій дитячої та дорослої самодіяльності. Танцювальне аматорство розвивалося у різних жанрах і формах: хореографічних гуртках для дітей різного віку і дорослих, студіях класичного, бального танцю, ансамблях народного, естрадного, спортивного танцю. З хореографічної художньої самодіяльності поступово вони виростили у невід'ємну складову частину сучасної культурної спадщини Вінниччини. Саме у цей період створюються найвідоміші хореографічні колективи Вінниччини: народний ансамбль «Юність», аматорський народний ансамбль танцю «Ровесник», «Барвінок», Академічний ансамбль пісні і танцю «Поділля». Наприкінці 80-х рр., під впливом змін у суспільно-політичному житті самодіяльність поступово лишається стабільного державного фінансування і починається її культурна криза.

Четвертий етап розпочався в 1991 році, коли Україна стала незалежною державою. Радикальні зміни у незалежній Україні суттєво вплинули на стан культури. Складається нова соціокультурна реальність, зростає інтерес до національних і зарубіжних культурних цінностей [5 с.8]. Тому знову активізувався рух, спрямований на відродження усіх форм хореографічного мистецтва. У цей період хореографічна творчість стала одним із популярних видів аматорства, дієвим чинником художньо-естетичного і національного виховання дітей та молоді, ефективним засобом соціалізації різновікової аудиторії. Одним із провідних напрямів творчо-постановчої роботи аматорських ансамблів танцю стало збереження хореографічного фольклору і подальший розвиток української народно-сценічної хореографії.

У ці роки відкриваються відділення хореографії Вінницької дитячої школи мистецтв (1992 рік), в якій першими викладачами стають О.М. Задорожна та В.А. Бойко. У 1993 році у школі було створено ансамбль народного танцю «Подільночка», який у 1995 році отримав звання «Зразковий аматорський».

П'ятий етап, який почався в перші роки ХХІ століття, став найбільш масштабним у розвитку хореографічної діяльності Вінниччини. Глобалізація у сфері сучасного мистецтва не могла не позначитися й на хореографії. Нові явища в сучасній хореографії викликали інтерес вітчизняних фахівців до нових стилів і напрямів мистецтва. З розвитком видовищних мистецтв та світовою мережею Інтернет зростає кількість танцювальних шоу на телебаченні, інтернет-платформах, які привертають до себе неабияку увагу глядачів. В результаті у танець захоується мільйонна аудиторія. Це спонукає до масового створення приватних хореографічних студій в Україні. Зокрема осередком розвитку сучасної хореографії стає м. Київ, де відкриваються приватні хореографічні студії сучасного напрямку, створюються мюзикли, танцювальні шоу і театри сучасного танцю.

На Вінниччині теж відбувається активний розвиток як аматорської так і професійної сучасної хореографії. Насамперед відкривають свої двері заклади професійної освіти. У 2000 році в Вінницькому училищі культури і мистецтв ім. М.Д. Леонтовича відкрили хореографічний відділ, необхідність якого в Вінницькій області назривала давно. А у 2002 році був відкритий хореографічний відділ в Тульчині.

Вже пізніше, у 2019 році відкрився хореографічний відділ у Вінницькому педагогічному університеті ім. М. Коцюбинського.

У 2001 році на базі Вінницької дитячої музичної школи №2 було створено хореографічне відділення, а у 2002 році відкрилося хореографічне відділення ВДШМ «Вишенька». Його перші викладачі-засновники О.М. Дернова та Н.А Унтілова запрошували на навчання всіх бажаючих. У 2003 році у Вінницькій дитячій музичній школі відкрився відділ спортивно-бальної хореографії. Там класичний танець, спортивно-бальну хореографію і дуетний танець викладає спеціаліст вищої категорії О.П. Бондарчук.

Цей проміжок часу став початком становлення сучасних приватних хореографічних студій Вінниччини. Активно відкриваються перші з них, такі як: «Болеро» - за напрямком сучасної хореографії, керівник Т. Чистякова; «Горизонт», пізніше «Віктор і Вікторія», за напрямками - вуличні та східні танці, керівники В. Ляшукевич та В. Чулаєвська, «3Z» - хіп-хоп напрямлення, керівник І. Козак (суддя міжнародного класу, учасник телевізійного шоу «Майданс»).

На цьому розвиток хореографічної діяльності не зупиняється, а навпаки набирає шалених обертів. Місцеві танцівники та професійні хореографи їздять до м. Київ на майстер класи, танцювальні івенти, приймають участь в танцювальних шоу, де отримують колосальні знання з сучасної хореографії, знайомляться з новими напрямками та стилями, розвиваються і передають свої набуті навички безпосередньо у танцювальному просторі Вінниччини.

Сучасна хореографічна діяльність, увібравши в себе все найкраще, завойовує ще більше уваги дітей та молоді. Вінничани почали знайомитися з новими стилями, такими як: Contemporary, Modern, Jazz Modern, Jazz Funk, Hip Hop, High Heels, Twerk, Stretching, Break Dance, Dancehall, Choreo. У зв'язку з розширенням танцювальних напрямків почалася масова хвиля відкриттів приватних хореографічних студій як вузького так і широкого спрямування.

Студії сучасного танцю: Soul Dance Centre – керівник О. Українець, Sharm S – В. Олішевська, Alpha Dance – керівник І. Герасимова, Art Fusion – О. Аманова, My Dance Club – Є. Пахольчак, Justine – А. Микитенко, Ultra Marin – керівник

М. Чорна, Вертикаль – В. Соцька, La Mar – керівник Л. Колесник, Dance for life – Д. Лапчевська, НьюАнс – керівник Н. Філіп, Beauty Studio – О. Сімон. Студії східного танцю – Шахіна, Едельвейс, Samira, Шехерезада, Валькірія. Студії класичного танцю – Grand Jete, Motion, Фуєте, Студії спортивно-бального танцю – Грація, Alemana, Randevu, Synergy dance family.

Отже, самодіяльна хореографічна творчість упродовж усієї історії свого існування завжди була не лише засобом організації дозвілля дітей та молоді Вінниччини, а й засобом виховання, художньо-естетичного розвитку її учасників. Аматорське хореографічне мистецтво в умовах сьогодення активно функціонує в діяльності різновікових танцювальних гуртків, студій, ансамблів та об'єднань. Важливою умовою успішності їх творчої роботи є насамперед збереження та популяризація кращих традицій хореографічного аматорства, сформованих на попередніх етапах його розвитку [2 с. 185]. Аматорство в сучасному світі вилилося в організацію приватних хореографічних студій, на базі яких виросло не одне покоління танцівників, Вони брали участь у багатьох хореографічних конкурсах, фестивалях, чемпіонатах всеукраїнського та міжнародного рівня, а головне підготували майбутніх студентів Вінницького коледжу культури і мистецтв ім. М.Д. Леонтовича та Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Висновки і перспектива досліджень.

Доцільно зазначити, що сучасна хореографічна діяльність Вінниччини характеризується швидкими та глибокими змінами, які сформувалися впродовж останніх десятиліть. Сучасні приватні хореографічні студії є відображенням розвитку суспільства. Вони досить ефективні, оскільки базуються на нових технологіях. Розвиток аматорської діяльності минулого століття за допомогою доцільних нововведень призвели до її глобальних змін в сучасності. Адже без змін, без постійного пошуку нового, прогресивного, більш досконалого немає прогресу. Це не означає, що доцільно заперечувати все, що було досягнуто в минулому, навпаки, нове слід будувати з урахуванням існуючого позитивного досвіду.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути пов'язані із запровадженням інноваційних методів роботи танцювальних студій для підготовки хореографів в умовах сьогодення.

Література:

1. Антипова І.М. Танцювальний гурток у клубі: посіб. / І.М.Антипова. 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Мистецтво, 1972. – 143 с.
2. Благова Т.О. Етапи розвитку сучасної хореографічної художньої освіти самодіяльності в Україні. Наук. часопис Націон. пед. університету імені М.П. Драгоманова. 14(19). К.: НПУ, 181-186.
3. Мозгальова Н.Г., Новосадова А.А., Лученко О.В., Соколова О.В. Вивчення жанрово-ритмічних особливостей музичних композицій у професійній підготовці майбутнього викладача хореографії. Наук. часопис Націон. пед. університету імені М.П. Драгоманова. 14 (29).К.:НПУ 63-68.
4. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), ф. 4762, оп. 1, од. зб. 239, 20 с.
5. Шариков Д.І. Класифікація сучасної хореографії. К./Видавець Карпенко В.М, 2008. - 121с.

ПАКХОЛЧАК Yevgeniia.
Stages of development of choreographic activity from amateurism
to modern private dance studios of Vinnytsia region.

The article examines and analyzes the peculiarities of the choreographic activity of Vinnytsia region in 1920-2020. The author shows five stages of the difficult historical development of dance amateurism, which in the twenty-first century smoothly flows into the activities of modern private dance studios. The global development of contemporary dance art is also highlighted, which serves as a massive opening of private dance studios, including in the Vinnytsia region. It is proved that within the modern Vinnytsia region, children and young people are actively getting acquainted with new styles and trends of choreography, with special attention to modern dances, namely Contemporary, Modern, Jazz Modern, Jazz Funk, Hip Hop, High Heels, Twerk, Stretching, Break Dance, Dancehall, Choreo, K-pop. Choreographic studios as an indispensable component of amateurism, the formation of cultural and artistic activity and an objective historical and cultural phenomenon that is an important link between general and professional choreographic education in Vinnytsia region. Analysis of recent research and publications.

The formation of private choreographic studios in Ukraine, the artistic and pedagogical experience of prominent choreographers, and the development of the choreographic culture of Vinnytsia in general are reflected in the various scientific studies by T. Blahov, T. Pavliuk, V. Pastyukh, V. Romanenko, Y. Stanishevsky, and other scholars. It is worth noting that despite considerable scientific research in the field of choreographic culture, a retrospective analysis of the development of dance creativity and the stages of development of choreographic activity from amateurism to private choreographic studios in Vinnytsia region remains an under-researched problem. Therefore, the purpose of the article is to study the peculiarities of the development of choreographic activity from amateurism to modern private dance studios of Vinnytsia region from 1920 to 2020, to analyze the main stages of choreographic art, styles and trends, forms of organization, trends in the choreographic activity of various dance groups of Vinnytsia region.

Conclusions and prospects for research in this area. It is worth noting that the modern choreographic activity of Vinnytsia region is characterized by rapid and profound changes that have taken place in recent decades. The development of amateur activity of the last century, with the help of appropriate innovations, has led to global changes in modern times. Prospects for further scientific research may be associated with the introduction of innovative methods of dance studios for the training of choreographers in the present.

Keywords: choreographic activity; private dance studios; stages of development of choreographic activity; amateurism; choreographic team; choreographers; managers; Vinnytsia region.

References:

1. Antipova I.M. Dance circle in the club: a manual / I.M. Antipova. 2nd edition, revised and supplemented - K.: Art, 1972. - 143 p.
2. Stages of development of modern choreographic artistic education of amateurs in Ukraine. Series 14. Theory and methods of art education: collection of scientific works, 14 (19). K.: NPU, 181-186.
3. Mozgaleva N.G., Novosadova A.A., Luchenko O.V., Sokolova O.V. Study of genre and rhythmic features of musical compositions in the professional training of future choreography teacher. Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. 14 (29). K.: NPU 63-68.
4. Central State Archive of Higher Bodies of Power and Administration of Ukraine (CSPAU), f. 4762, op. 1, f. 239, 20 p.
5. Classification of modern choreography. K./Vydavnyk Karpenko V.M., 2008, 121p.